

Handlingsplan om synergier för civil-, försvar- och rymdindustrier

Försvarsdepartementet

2021-03-22

Dokumentbeteckning

COM(2021) 70

Handlingsplan om synergier för civil-, försvar- och rymdindustrier

Sammanfattning

I kommissionens *Industristrategin för Europa* (KOM (2020) 102) annonserades en "Handlingsplan om synergier mellan civil, försvar och rymdindustri" som nu har publicerats. Handlingsplanen presenterar tre grundprinciper för vidare policyåtgärder; (i) Öka samordningseffekterna mellan relevanta EU-program och EU-instrument för att öka effektiviteten av investeringar och resultat (*synergier*). (ii) Främja att EU-finansiering av forskning och utveckling inklusive inom försvar och rymd ger ekonomisk och teknisk utdelning för EU:s medborgare (*spin-offs*). (iii) Underlätta användandet av den civila industrins framsteg och civilt driven innovation i europeiska försvarssamarbetsprojekt (*spin-ins*). För arbetet har kommissionen föreslagit 11 åtgärder.

Regeringen välkomnar att kommissionen har tagit fram en handlingsplan i syfte att stärka synergier mellan civil-, försvars- och rymdsektorn. Regeringen noterar dock att det finns utmaningar att uppnå det som anges i handlingsplanen på grund av att det finns bestämmelser i flera av de EU-program och EU-instrument som omnämns i handlingsplanen som kan vara begränsande för att uppnå det som anges i handlingsplanen. Regeringen konstaterar att gränserna mellan sektorerna blir allt vagare, varför det är viktigt att ha en realistisk ansats om både möjligheter och utmaningar avseende bland annat säkerhet och etik.

1.1 Ärendets bakgrund

Europeiska kommissionens ordförande Ursula van der Leyden gav vid sitt tillträde verkställande vice ordförande Margrethe Vestager och kommissionär för den inre marknaden Thierry Breton i uppdrag (s.k. mission letter) att ”säkra en korsbefruktning mellan civil-, försvar- och rymdindustrier”, detta medförde att det i *Industristrategin för Europa* (COM (2020) 102) annonserades en ”Handlingsplan om synergier mellan civil, försvar och rymdindustri” som nu publicerats. Meddelandet presenterades den 22 februari.

1.2 Förslagets innehåll

Handlingsplanen om synergier mellan civil, försvar och rymdindustri presenterar tre grundprinciper för förslagen till policyåtgärder:

- Öka samordningseffekterna mellan relevanta EU-program och EU-instrument för att öka effektiviteten av investeringar och resultat (*synergier*)
- Främja att EU-finansiering av forskning och utveckling inklusive inom försvar och rymd ger ekonomisk och teknisk utdelning för EU:s medborgare (*spin-offs*)
- Underlätta användandet av den civila industrins framsteg och civilt driven innovation i europeiska försvarssamarbetsprojekt (*spin-ins*).

1.2.1 ”Synergier”

Handlingsplanen konstaterar att EU:s nya finansiella ramverk ger flera möjligheter att i större utsträckning stödja investeringar i teknikområden som är relevanta både för det civila samhället och försvaret. Möjligheterna med framväxande och omvälvande teknik inom civil, försvar och rymd ger nya möjligheter till synergier mellan olika EU-program och EU-instrument, vilket medför behov av en mer strukturerad ansats för att minska risken för duplicering samt ge EU:s medborgare ett ökat mervärde av investeringarna.

1.2.2 ”Spin-offs”

Ökade investeringar i försvar behöver även ge utdelning för ekonomin i stort, samtidigt som försvarssektorns särart behöver respekteras (staternas roll, informationssäkerhet etc) för att ge ökat stöd från allmänheten för initiativ inom försvarsområdet. Handlingsplanen pekar på ett antal exempel där

innovation inom försvars- och rymdsektorn generat ekonomisk tillväxt och välfärd, bland annat fiberteknik i civil luftfart, digitala bildsensorer, insulinpumpar, trådlösa hörlurar, positioneringssystem (Galileo) och rymddata för miljöövervakning.

2020/21:FPM85

1.2.3 ”Spin-ins”

Handlingsplanen konstaterar att det är allt svårare att dra en tydlig skiljelinje mellan civil forskning och försvarsforskning, i synnerhet på de lägre utvecklingsnivåerna. Civila teknikapplikationer blir allt billigare genom en global kunskapsspridning, bredare målgrupper och mer allmän tillgång till data. Samtidigt erbjuder ny och digital teknik, såsom artificiell intelligens (AI), mikroelektronik, molninfrastrukturer och robotik, substantiell potential för försvarsområdet. Innovationskraften i dessa områden drivs ofta av små och medelstora företag (SMF) och forskningsorganisationer, där försvarsindustrin bör kunna nyttja EU:s civila industris framsteg. Genom att främja synergier kan europeisk tillväxt, utveckling av den inre marknaden, ökad konkurrenskraft, resiliens och förbättrad säkerhet för EU:s medborgare uppnås. Med utgångspunkt i detta presenteras 11 åtgärder (actions) i handlingsplanen:

- 1) *Öka det förmågebaserade angreppsättet inom säkerhetssektorn* – genom att använda goda exempel från försvars- och rymdsektorerna som redan utgår från en förmågedriven ansats.
- 2) *Förbättrad intern samordning av EU:s program och EU-instrument* – genom att förbättra Kommissionens interna processer och främja synergier mellan rymd, försvar och relaterade civila områden i samband med arbetet inför 2022 års arbetsprogram.
- 3) *Förslå riktade åtgärder för ”start-ups”, SMF och forskningsorganisationer* genom att öka kunskapen om EU:s program och EU-instrument som erbjuder finansiering, stöd, träning, ”business-accelerator” tjänster, stöd för markandsintroducering etc.
- 4) *Utveckla tekniska färdplaner för att främja innovation av kritiska tekniker*. Färdplanerna ska baseras på en utvärdering från ny analysfunktion (Observatory) för kritiska teknikområden som Kommissionen avser att inrätta. Utvärderingen ska ske vartannat år. Arbetet i färdplanerna kan leda till att nya s.k. flaggskeppsprojekt föreslås.

- 5) *Plan för att främja användandet av befintliga standarder inom den civila sektorn- och försvarssektorn samt utvecklingen av nya standarder* – Kommissionen avser presentera planen innan utgången av 2022.
- 6) *Lansering av en innovationsinkubator för att stödja nya teknikområden och skapa innovation för s.k. dubbel användning.* I denna åtgärd ingår även att stödja gränsöverskridande försvarsinnovationsnätverk för att testa relevansen av civilt generad teknik på ett ansvarsfullt sätt i värdekedjor inom försvarsområdet
- 7) *Utveckla och främja synergier, spinn-offs och spin-ins inom cybersäkerhet och cyberförsvar* genom etablerandet av ett europeiskt kompetenscentrum för cybersäkerhet inom näringsliv, teknik och forskning och främjande av synergier mellan centret, Europeiska försvarsfonden (EDF) och EU:s rymdprogram.
- 8) *Framtagande av innovativa former för finansiering för att stödja utvecklandet av omvälvande teknik (disruptive)* – genom att nyttja finansieringsmöjligheterna i olika EU-program och EU-instrument, inklusive EDF och programmet för ett digitalt Europa
- 9) *Främja synergier och ömsesidigt förstärkande via flaggskepp inom EU-drönarteknik*
- 10) *Främja synergier och ömsesidigt förstärkande via flaggskepp för ett globalt säkert rymdbaserat kommunikationssystem*
- 11) *Främja synergier och ömsesidigt förstärkande via flaggskepp inom Rymdtrafikledning*

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inte aktuellt. Meddelandet utgör inte bindande lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Inte aktuellt. Förslaget har inte några budgetära konsekvenser.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar att kommissionen har tagit fram en handlingsplan i syfte att stärka synergier mellan den civila sektorn, försvarssektorn och rymdsektorn. Behovet av ökat samarbetet mellan civila aktörer och aktörer inom försvarssektorn är något regeringen framhållit i bland annat totalförsvarspropositionen. Rymdsektorns synergimöjligheter för både den civila sektorn och försvarssektorn är kända sedan tidigare och kommissionen lyfter flera goda exempel i handlingsplanen. Regeringen noterar att det samtidigt finns utmaningar att stärka synergier eftersom det i flera av de EU-program och EU-instrument som omnämns i handlingsplanen finns bestämmelser som kan utgöra hinder att uppnå det som i handlingsplanen betecknas som "spin-ins", d.v.s. nyttjandet av civil utveckling för försvarssektorn. Ur ett tekniskt perspektiv konstaterar regeringen att gränsen mellan civil och militär teknik blir allt vagare, varför det är viktigt att ha en realistisk ansats om både möjligheter och utmaningar avseende bland annat säkerhet och etik.

En utpräglad förmågedriven ansats för säkerhetssektorn i likhet med den som återfinns inom försvarsområdet bedömer regeringen som svår att överblicka givet att aktörerna och kravställarna är mer diversifierade avseende behov, ansvar och befogenheter.

Regeringen är positiv till flera av kommissionens konkreta förslag till gemensamma inkubatorer och innovationsnätverk. Regeringen är också positiv till förslagen om åtgärder för att nyttja gemensamma standarder och avser att uppmana till samarbete inom standardisering med EU:s strategiska partners. Regeringen hade vidare gärna sett att kommissionen föreslagit mer konkreta åtgärder för att öka mångfalden och jämställdheten inom säkerhets- och försvarssektorn.

Regeringen är tveksam till kommissionens förslag om tekniska färdplaner för kritisk teknik och konstaterar att delar av detta arbete redan bedrivs inom ramen för bland annat Europeiska försvarsbyrån. Regeringen ser också utmaningar i att samla alltför känslig information på ett ställe. Det är även viktigt att en eventuell värdering av kritiska tekniker tillgodoser medlemsstaternas skiftande behov, och att det sker på ett jämbördigt och transparent sätt.

Regeringen är i viss mån tveksam till de nu föreslagna flaggskeppen. Det är viktigt att enskilda industrier understöds på ett sätt som överensstämmer med de inre marknadsreglerna, att det inte leder till protektionism eller medför en låsning till enskilda tekniska lösningar i tidiga utvecklingsfaser. Det gynnar inte utveckling, kvaliteten i tekniken, försörjningstryggheten eller säkerheten i Europa.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

2020/21:FPM85

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt. Meddelandet avser en handlingsplan som informerar om befintliga och kommande politiska initiativ och åtgärder.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej tillämpligt. Meddelandet avser en handlingsplan som informerar om befintliga och kommande politiska initiativ och åtgärder.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens förväntas bland annat följa upp arbetet vart annat år i en rapport. Rådslutsatser förväntas antas under våren 2021.

4.2 Fackuttryck/termer